

МАЛИЙ БЕШКЕТНИК

Народився я 2-го березня 1926 року в звичайній селянській родині. Тато, Караташ Михайло Гарасимів, 1902 року народження. Мама, Ольга – дочка Івана Ковалю – 1903 року. Батьки народилися і постійно проживали в с Роздолі, на Східному Поділлі.

У 1924 р. комуно-московська влада ввела НЕП в Україні, який проіснував до 1929 року. В пам'яті зафіксувалися деякі кадри-моменти того періоду. Наприклад, наче зараз бачу, як працювала молотарка у нас на подвір'ї, як чоловіки серпами розтинали перевесла, розтрушували снопи і кидали їх у барабан молотарки, яку приводив у дію великий чавунний привід з шестернями. За допомогою довгих металевих штанг із залізними суглобами на кінцях привід з'єднувався з молотаркою і крутив різні трансмісії на ній.

До дишлів приводу було впряжено чотири пари коней. Їх поганяв хлопець, який стояв на приводі у білих десятчаних штанах і сорочці, помахуючи великим батогом. Потім люди обідали у нас біля криниці, при долині. Вони сиділи на розстелених на траві пілках і їли з великих череп'яних мисок-палубок борщ дерев'яними ложками. Така ж молотьба була і в нашого сусіда Корнійчука, що жив через дві хати позаду. Але їхнє подвір'я було менше і молотарку ставили на вулиці.

У нас на подвір'ї стояли стіжки жита і пшениці. А після молотьби від них залишалася велика скирта соломи. У тій скирті я випорпав таку діру-піч, потягнув з хати пачку сірників і почав розпалювати вогонь у печі тієї скирти, бо ж бачив, як мама розпалювала в хаті піч, щоб зварити борщ і кашу та спражити молоко. Там же, на місці «злочину», мене вчасно впіймали і відібрали сірники. Вогонь залляли водою, а мене, зловмисника, злегка покарали паском.

Іншим разом тато відшмагав мене своїми підтяжками за те, що випорили у сусідів цілу грядку молоденької цибулі, зв'язали її у снопики і мали уже проводити «молотьбу». Тут ми поралися удвох з Олексою Барчуком, сусіднім хлопчиком. Але та наша затія була з запізненням виявлена власницею цибулиної грядки, бабою Голяною, котра, впавши в пасію, ще й підключила собі

в союзниці мою рідну бабку Гарасимиху. Бабки-союзниці дуже сварилися на нас з Олексою, піддаючи енергії одна одній.

Олексі пощастило втекти, а мені трохи дісталось, бо якраз додому прийшов на обід тато, який і перечепив мене кілька разів отими підтяжками, хто їх тільки придумав на мою бідну голову.

Дідусь мій Гарасим залишив нас, відійшовши до своїх предків, коли мені було лише 2 роки, тобто, у 1928 році. Але добре пам'ятаю, як я товкся у нього, хворого, на животі і скуб за руду бороду. І ще коли його тіло в домовині опускали на довгих рушниках в могилу на вічний спокій, а я протестував і верещав, щоб не клали мого дідуся в ту глибоку яму.

А бабка Гарасимиха, звали її Гафія, була моєю гувернанткою з перших років життя. Бавила вона мене, а я їй за те робив немало прикрощів. Коли вона над чимось працювала, я тихесенько підкрадався ззаду як поближче і з усієї сили викрикував: «Пу!» Вона з переляку аж підстрибувала і дуже сварила мене, а я реготав від задоволення і чимдуж утікав від неї, щоб не перечепила патином. Довго я втішався такою забавою. Але одного разу бабка сапала картоплю на городі, а я, як той обережний котик підкрався, щоб в черговий раз налякати стареньку. Вона ж, хитра, якось запримітила моє бешкетне наближення, підпустила як поближче, а потім раптово повернулася і добре перечепила мене сапилном по спині. Після того мені вже більше не хотілося лякати свою бабку Гафію.

Тато з мамою ходили на роботу в поле, а ми з бабусею господарювали вдома. Коли дозрівали вишні, то нашим завданням було нарвати щодня двоє відер ягід, щоб потім засушити їх на сонці і в печі для узвару на зиму.

Садиба ж наша, в кінці села від Красногірки, називалася ХУТОРОМ, була на відстані півтора кілометра від нашої хати. Там ріс розкішний сад, а в тому саду – яблуні і груші різних сортів, сливи, багато вишневих дерев тощо. Насадив і виплекав той чудовий сад мій працюючий і мудрий дід Гарасим. Ото бере мене бабка Гарасимиха на гергоші, відра в руках несе. І йдемо так ми удвох рвати вишні. Доберемося до хутора, бабка довго рве вишні, а я ганяю по

кушах, видряплююся на дерева, викачуюся в шовковій хуторянській траві, бігаю за метеликами і, звичайно ж, увесь вимурзаюся соковитими, дозрілими вишнями. Нарве бабуня двоє відер вишень і ми вирушаємо додому. Правда, виникає така проблема, що разом нести в руках повні відра і мене на гергошах вона не може. А я хочу, щоб несла і мене, бо так наганявся по садку, що рухатись додому своїми нозями уже не можу – стомлюються дуже. Сідаю посеред дороги і ні з місця. Тоді моя терпляча бабуся мене залишає, а відра відносить подалі вперед. Ставить, а сама повертається, щоб піднести мене.

Не важко уявити, яким бабчиним бурчанням супроводжується оте ходіння вперед і назад по дорозі. Переносить мене, старенька, мимо відер подалі вперед, кладе на дорогу, а сама повертається, щоб піднести відра. Прийшла, нагинається, щоб підняти їх, оглянулась і, бачить, що я уже прибіг до відер і стою позад неї. І так по декілька разів. Як вона уже не благає мене, щоб зачекав, поки принесе вишні, а мені, неслухняному, чомусь приємно і радісно було бігати за бабкою назад до тих відер з вишнями. Намучилася вона, бідолашна, зі мною. Нехай простить Бог мені, грішному, але я дуже любив свою бабусю Гафію.

Тато, мама і бабка привчали мене, щоб я сам взувався. Зі стогоном намагався я робити це самостійно, але довго ніяк не міг зрозуміти котрий черевик на яку ногу взувати. Ото вже так уважно приглядаюся, сам узувся, добре зашнуркую їх, дивлюся, а вони, капосні, стирчать на ногах зовсім у різні боки. Видно, тупуватий був у цьому відношенні.

Пам'ятаю, як у нас були ще свої коні і новий, гарний, зелений фургон з колискою, розмальований яскравими квітами. Одну конячку звали «Маруся». А лошак чомусь любив гризти мою голову, коли я стояв біля воріт, а він заходив у подвір'я слідом за підводою. Дотепер маю від нього спомин – шрами на голові. Дивуюся, нащо тому лошакові було гризти мою голову?!

Запам'ятався ще один епізод з базару. До проклятої колективізації, у центрі нашого села був величезний базар, що займав площу знизу від крамниці, аж догори, до корчми, яка стояла поперед хати Кудельського. Тато з мамою,

племінницею Сандьєю і Захаром Заволокою, двадцятип'ятитисячником, що квартирував у нас, пішли на базар у четвер, взявши і мене з собою. Походжали вони сповільна, поміж гамірливої маси людей, роздивлялися різний крам, тримаючи мене за руку, щоб часом не загубився серед натовпу базаруючих. Та коли я побачив розкішну єврейку, що продавала з великої плетеної корзини довгі кольорові цукерки, я висмикнув від мами руку, кинувся до корзини і мовчки набрав тих спокусливих та привабливих цукерок в обидві руки. І крамарка, і усі мої супутники чомусь довго сміялися над моєю витівкою.